

Últimes notícies de Martí i Pol, Ferrater, Riba, Espriu, Teixidor, Estellés, Bauçà...

JORDI PLAN/ARXIU

Josep Pedreira, durant l'entrevista amb Joan Alcaraz publicada a EL TEMPS del 26 de març-1 d'abril del 2002. Mireia Sopena li ha dedicat el llibre *Josep Pedreira, un editor en terra de naufragis*.

Gabriel Ferrater va qualificar Tomàs Garcés de talòs i Joan Teixidor de renyoc en el “Poema inacabat”, perquè els havia –hi diu– empenyat amb els seus primers poemes. Garcés i Teixidor eren membres del jurat del premi Óssa Menor del 1959 i, segons Ferrater, s’havien escandalitzat amb el llibre que hi havia presentat a concurs, *Da nuces pueris*, finalment derrotat per *Intento el poema*, de Josep Maria Andreu –poeta i lletrista de cançons–, tot i que en principi la votació es decantava a favor de Ferrater.

El buidatge de l’arxiu personal de Josep Pedreira (1917-2003), editor del premi i membre del jurat, completada amb més fonts, ha permès a la filòloga Mireia Sopena de descobrir que Ferrater anava mal informat pel que fa a Joan Teixidor.

L’únic que es va escandalitzar va ser Garcés. Teixidor no solament no es va escandalitzar, sinó que ser el principal valedor del llibre de Ferrater i va de-

L’estudi de Mireia Sopena ‘Josep Pedreira, un editor en terra de naufragis’, premi Carles Rahola, aporta dades inèdites sobre la vida i l’obra d’una gran part dels poetes catalans més importants del segle XX.

fensar-lo pel que tenia de renovador, fins que al darrer moment va haver de cedir a les pressions d’un inquisitorial Garcés. A unes pressions de caràcter personal i polític, no pas literàries.

Mireia Sopena explica l’escena al llibre de Proa *Josep Pedreira, un edi-*

tor en terra de naufragi. Els Llibres de l’Óssa Menor (1949-1963), premi Carles Rahola d’Assaig.

Com que la votació, conta Mireia Sopena, es decantava a favor de Ferrater, Garcés va argüir que l’obra ferrateriana no sols representava una provocació moral sinó un retrocés en la renaixença de la lírica catalana. Quan Teixidor va replicar que hi aportava una renovació, Garcés s’hi va abraonar. Sense arguments literaris, va fer derivar la discussió cap a acusacions personals, bo i retraient a Teixidor la seva ambigüitat durant la guerra civil i la seva implicació en la revista *Destino*, mentre que els altres membres del jurat, Nèstor Luján, Albert Manent i Pedreira mateix, es guitaven de cua d’ull, mig violents mig avergonyits per l’escena.

La pressió va donar resultat i Teixidor va acabar decantant la balança a favor de Josep Maria Andreu.

Després, Pedreira va reparar allò que per a ell havia estat un acte injust i l’any següent, el 1960, publicava el llibre de Ferrater. Reparar un acte injust envers Ferrater i envers el seu amic Teixidor, assessor, amb Albert Manent, de la col·lecció Óssa Menor, i molt admirat per Pedreira com a poeta. L’editor va publicar-li dues de les seves obres més destacades, *El príncep* (1954) i *Per aquest misteri* (1962).

Per a Pedreira, *El príncep* era “un dels més nobles cants elegíacs que ha donat la nostra poesia”, va deixar anotat en un dels seus papers inèdits. L’editor havia viscut de prop l’experiència colpidora que hi havia en la gènesi del llibre: la malaltia i la mort d’un fill del poeta. Mentre el fill va ser ingressat a la clínica, Pedreira li va fer companyia i li explicava contes.

Amb l’estudi dels papers inèdits de Josep Pedreira, siguin textos memorialístics o cartes, Mireia Sopena reconstrueix i completa diversos capítols de la història de la literatura catalana

Jurat del segon premi Óssa Menor, en el context de la Nit de Santa Llúcia del 1951. D'esquerra a dreta, Salvador Espriu, Joan Teixidor, Josep Pedreira d'esquena-, Jaume Bofill i Ferro, Marià Manent, Josep Janés, Josep M. de Sagarra i Tomàs Garcés.

durant els difícils anys del franquisme, com el que van protagonitzar Teixidor, Garcés i Ferrater.

Són reconstruccions que amplien les biografies de la major part dels poetes catalans més importants del segle XX, i reforcen el paper de Pedreira, per a parlar de casos concrets, en la projecció de Carles Riba; la consagració de Salvador Espriu; la recuperació d'Agustí Bartra; el descobriment de Miquel Martí i Pol i Joan Vinyoli, o la introducció, en el món literari barceloní, de Blai Bonet, Marià Villangómez i Vicent Andrés Estellés.

Pel que fa a Andrés Estellés, Mireia Sopena ens fa saber que el setembre del 1953 l'editor valencià del poeta, Xavier Casp, va demanar a Pedreira informació sobre el termini i les bases del premi Óssa Menor i que després va haver d'esmenar una badada tècnica que Andrés Estellés havia comès en enviar a concurs l'original de *Donzell amarg*. El poeta va incomplir les bases en deixar el seu nom a la tapa de l'original i Casp va pregar a Pedreira que l'arrenqués. A més, va aprofitar la carta per a dir-li que el llibre, “una im-

portant aportació, original, de la nostra poesia”, era digne del premi.

Pedreira va contestar a Casp que, efectivament, era una obra realment bella i d'alta qualitat i que li desitjava les millors qualificacions. “Feu arribar a aquest autor, nou per a mi –hi afegeia–, la més sincera i devota admiració i encoratgeu-lo força perquè no deixi de fer poesia en la nostra llengua.”

Mireia Sopena (Barcelona, 1975) estudia la història del món editorial català.

El premi el va guanyar Martí i Pol, per *Paraules al vent*, i *Donzell amarg*, que va quedar finalista, va fer tan bon paper entre el jurat que Pedreira el va publicar. L'edició, però, es va retardar fins el 1958. El poeta va acceptar de bon grat les correccions proposades per Eduard Artells, cosa que el va obligar a refer algun vers, segons una carta inèdita reproduïda per Mireia Sopena.

Pel que fa als llibres mutilats, una de les aportacions més notables de l'assaig és el rescat d'un poema inèdit de Miquel Bauçà, del llibre *Una bella història* (1962), suprimit pel censor, “Una aventura immaculada...”, on es fa gresca sobre la immaculada concepció.

I, quant a la biografia personal de l'editor, Mireia Sopena revela que l'Óssa Menor, sempre amb l'aigua al coll, va poder subsistir durant molt de temps gràcies a l'èxit dels manuals pràctics que l'esposa de Pedreira, Berta Font, publicava amb el pseudònim M. Luisa Rocamora, com ara *La perfecta ama de casa*, de la qual es van fer nou edicions del 1946 al 1965.

Lluís Bonada